

ΥΠΟΜΝΗΜΑ / 5 Μαΐου 2015

Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη: απόψεις και εμπειρίες επαγγελματιών

1. Γιατί πραγματοποιήθηκε η έρευνα;

Η εν λόγω έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) υποστηρίζει το [θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού](#) 2011 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το θεματολόγιο επεσήμανε την ανάγκη να καταστούν τα δικαστικά συστήματα περισσότερο φιλικά προς τα παιδιά. Καλύπτει επίσης μηχανισμούς προστασίας που θεσπίζονται για τα παιδιά στην οδηγία της ΕΕ περί θυμάτων, την οποία όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να μεταφέρουν στην εθνική νομοθεσία έως τον Νοέμβριο του 2015.

2. Τι καλύπτει η έρευνα;

Η έρευνα παρέχει μια πλήρη εικόνα της κατάστασης για παιδιά ηλικίας έως 18 ετών, που συμμετέχουν σε αστικές ή ποινικές δικαστικές διαδικασίες με την ιδιότητα του θύματος, του μάρτυρα ή του αντίδικου.

Εξετάζει την πραγματική μεταχείριση των παιδιών στο πλαίσιο των υφιστάμενων εθνικών πλαισίων και πολιτικών. Συμπληρώνει [το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) σχετικά με τα στατιστικά δεδομένα, καθώς και τα τρέχοντα εθνικά νομικά πλαίσια και πολιτικές.

Η έρευνα περιλάμβανε ερωτήσεις προς επαγγελματίες, στο πλαίσιο ατομικών και ομαδικών συνεντεύξεων σχετικά με τις πρακτικές, τις εμπειρίες, τις αξιολογήσεις και τις προτάσεις για βελτιώσεις, οι οποίες αφορούσαν τον τρόπο με τον οποίο συμμετέχουν τα παιδιά – στην πράξη – σε δικαστικές διαδικασίες, από ποια ηλικία, με τι είδους υποστήριξη, πού λαμβάνουν χώρα οι ακροάσεις, πώς εκπαιδεύονται οι επαγγελματίες κ.λπ.

Η εν λόγω πρώτη έκθεση του FRA συγκεντρώνει τις εμπειρίες, αντιλήψεις και απόψεις των επαγγελματιών που εργάζονται με παιδιά τα οποία συμμετέχουν σε ποινικές και αστικές δικαστικές διαδικασίες, με σκοπό τον προσδιορισμό των τρεχουσών πρακτικών και διαδικασιών, των τομέων βελτίωσης και των ελπιδοφόρων πρακτικών. Μια δεύτερη έκθεση με αντικείμενο τις εμπειρίες των παιδιών θα δημοσιευθεί το 2016.

Τα ερωτήματα χωρίστηκαν σε κύριους θεματικούς τομείς με βάση τις κατευθύνσεις οι οποίες παρέχονται από τις Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη που εξέδωσε το Συμβούλιο της Ευρώπης με αντικείμενο το δικαίωμα ακρόασης, το δικαίωμα στην πληροφόρηση, το δικαίωμα στην προστασία και την ιδιωτική ζωή, το δικαίωμα στη μη διακριτική μεταχείριση και την αρχή του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού, καθώς και σε άλλα κύρια θέματα, όπως η κατάρτιση και η πολυεπιστημονική συνεργασία επαγγελματιών.

Τα ακριβή ερωτήματα παρατίθενται στα παραρτήματα της κύριας έκθεσης.

3. Πώς διενεργήθηκε η έρευνα;

Οι κύριοι θεματικοί τομείς επιλέχθηκαν μετά από διαβούλευση με εμπειρογνώμονες και ενδιαφερόμενους φορείς και σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές και τα κύρια στοιχεία των [Κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου της Ευρώπης](#) για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη.

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με βάση προσωπικές συνεντεύξεις, δευτερογενή στατιστική ανάλυση και συζητήσεις σε ομάδες εστίασης με επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από δικαστικές διαδικασίες. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με 570 δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόρους, δικαστικούς υπαλλήλους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, διερμηνείς και αστυνομικούς, από τον Ιούλιο του 2012 έως τον Δεκέμβριο του 2012 σε 10 κράτη μέλη της ΕΕ (Βουλγαρία, Κροατία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία, Ρουμανία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο). Οι προσωπικές συνεντεύξεις διήρκεσαν 45-90 λεπτά και οι συζητήσεις σε ομάδες εστίασης 1,5-2,5 ώρες.

Λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία και την πληροφόρηση για τις ομάδες στόχους, τα δείγματα, τα προγράμματα συνεντεύξεων κ.λπ. περιέχονται στα παραρτήματα της έκθεσης και στο Διαδίκτυο, όπου περιλαμβάνονται και αναφορές σε επιλεγμένες νομοθετικές πράξεις έως και το πρώτο τρίμηνο του 2014, μια επισκόπηση των εθνικών πολιτικών και πρόσθετο υλικό ανάγνωσης.

4. Ποια μέτρα λαμβάνουν οι χώρες για να γίνει το σύστημα δικαιοσύνης πιο φιλικό για τα παιδιά;

Ο FRA έχει εντοπίσει διάφορες ελπιδοφόρες πρακτικές στις χώρες που καλύπτονται από την έρευνα, όπως:

- Οι φιλικές προς τα παιδιά αίθουσες λήψης καταθέσεων των αστυνομικών τμημάτων στην **Εσθονία** διαθέτουν ανατομικές κούκλες που μπορούν να ντυθούν και να γδυθούν για χρήση σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης, ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται σε αρκετές χώρες ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία των παιδιών κατά τη διάρκεια της ακρόασης, ενώ στη **Φινλανδία**, οι κοινωνικοί λειτουργοί χρησιμοποιούν συχνά κάρτες με αρκουδάκια για να διευκολύνουν τα παιδιά να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.
- Στη **Γαλλία**, έχουν δημιουργηθεί σημεία επαφής, όπου τα παιδιά μπορούν να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένους δικηγόρους που τους παρέχουν πληροφορίες για τα δικαιώματά τους και συμβουλές και υποστήριξη σε θέματα αστικού ή ποινικού δικαίου. Οι συναντήσεις αυτές είναι δωρεάν και εμπιστευτικές και πολύ συχνά περιλαμβάνουν επιτόπια παροχή υπηρεσιών χωρίς ραντεβού, καθώς και ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές και επισκέψεις ευαισθητοποίησης σε σχολεία.
- Στην **Πολωνία**, οι συνεντεύξεις με παιδιά κάτω των 15 ετών πραγματοποιούνται στις «γαλάζιες αίθουσες», οι οποίες διαθέτουν παιχνίδια, έπιπλα φιλικά για τα παιδιά, και ημιπερατούς καθρέφτες ασφαλείας για την πραγματοποίηση συνεντεύξεων χωρίς την

παρουσία όλων των εμπλεκόμενων μερών στην ίδια αίθουσα με το παιδί.

- Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε ποικίλο υλικό προκειμένου να κατανοήσουν τι σημαίνει να μιλούν στο δικαστήριο. Τα φυλλάδια απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και χρησιμοποιούν κατάλληλη γλώσσα ανάλογα με την ηλικία, σπαζοκεφαλιές, παιχνίδια κ.λπ. Επιπλέον, διατίθενται επίσης σε διάφορες γλώσσες προκειμένου να απευθύνονται και σε παιδιά μεταναστών.

5. Πόσο αντιπροσωπευτικά είναι τα ευρήματα;

Ο FRA εξασφάλισε μια κοινή προσέγγιση όσον αφορά τη δειγματοληψία, την επιλογή των ερωτώμενων, τις ερωτήσεις που απευθύνονται στις ομάδες εστίασης και στις συνεντεύξεις, καθώς και τη συλλογή δεδομένων. Για να διευκολύνει τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ των κρατών μελών, ο FRA ανέπτυξε ένα «πρότυπο υποβολής εκθέσεων» για όλες τις συνεντεύξεις και τις συζητήσεις στις ομάδες εστίασης. Οι κύριες εξελίξεις στην εθνική νομοθεσία και τις πολιτικές έως το πρώτο τρίμηνο του 2014 συμπεριλήφθηκαν με σκοπό την παροχή των πλέον ακριβών και επικαιροποιημένων διαθέσιμων πληροφοριών και αναλύσεων.

Τα κύρια ευρήματα μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως κατευθύνσεις για κράτη μέλη που δεν καλύπτονται από την παρούσα έρευνα.

6. Πώς επιλέχθηκαν τα 10 κράτη μέλη της ΕΕ;

Τα 10 κράτη μέλη της ΕΕ επιλέχθηκαν έτσι ώστε να αντανakλούν μια ποικιλομορφία δικαστικών συστημάτων και διαφορετικών πρακτικών όσον αφορά τη συμμετοχή παιδιών στη δικαιοσύνη στην ΕΕ.

Η επιλογή αυτή βασίστηκε σε διάφορα κριτήρια: γεωγραφική κάλυψη, διαφορετικά δικαστικά συστήματα, μέγεθος πληθυσμού, εθνικές διαφορές, ελπιδοφόρες πρακτικές που είχαν διαπιστωθεί εκ των προτέρων, καθώς και έλλειψη βέλτιστων πρακτικών.

7. Πόσα παιδιά επηρεάζονται από τις ποινικές και αστικές διαδικασίες στην ΕΕ;

Δεν είναι δυνατό να αξιολογηθεί ο ακριβής αριθμός των παιδιών που συμμετέχουν σε ποινικές και αστικές διαδικασίες στην ΕΕ λόγω της σημαντικής έλλειψης δεδομένων στα κράτη μέλη.

Η Eurostat εκτιμά ότι το 19% του πληθυσμού της ΕΕ είναι κάτω των 18 ετών. Το ποσοστό αυτό ισοδυναμεί με 95 εκατομμύρια παιδιά.

Με βάση τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από 11 κράτη μέλη με συνολικό πληθυσμό 20 εκατομμύρια παιδιά, προέκυψε ότι 74.000 παιδιά έπεσαν θύματα αξιόποινων πράξεων και 495.000 ενεπλάκησαν σε υποθέσεις διαζυγίου το 2010. Αυτό σημαίνει ότι, για έναν εκτιμώμενο πληθυσμό 95 εκατομμυρίων παιδιών στην ΕΕ των 28, περίπου 2.500.000 παιδιά συμμετέχουν σε δικαστικές διαδικασίες στην ΕΕ ετησίως.

8. Με τι τρόπο προτίθεται ο FRA να αξιοποιήσει περαιτέρω τα αποτελέσματα της έρευνας;

Ο FRA θα προαγάγει τη χρήση των ευρημάτων της έρευνας για την αλλαγή πολιτικής. Αυτό θα επιτευχθεί σε συνεργασία με άλλα θεσμικά όργανα, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Επίσης, ο FRA θα συνεργαστεί στενά με τα κράτη μέλη και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Το έργο του FRA για τα δικαιώματα των παιδιών παρατίθεται στον [δικτυακό τόπο του FRA](#) και στο ενημερωτικό πακέτο (press pack) για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη.

Εναλλακτικά, επικοινωνήστε με την ομάδα μέσω ενημέρωσης του FRA:

Email: media@fra.europa.eu / Τηλ.: +43 1 58030-642